

Vesa Kontinen

Dosentti, ylilääkäri
HUS, Leikkaussalit, teho- ja kivunhoito
Jorvin sairaala
vesa.kontinen@hus.fi

Pieniä, hyödyttömiä metallitöitä

Monet mukaansa tempaavat harrastukset vaativat tiivistä keskittymistä, joka pakottaa ajatukset pois työasioista. Myös yksinkertainen, työvaiheen vaatima toistuva käden liike voi olla hyvin rentouttavaa. Toisaalta tarkka viilaaminen saattaa pitkään tehtynä joskus johtaa hartioden jumittumiseen entisestään.

► Syksyllä 2013 pomoni oli erittäin innostunut sukututkimuksesta, yksi kollega kävi valokuvauskurssia, toinen oli aloittamassa linnunpönttöjen tekoa ja kolmas kasaamassa kangaspuita olohuoneeseensa. Tuntui siltä, että ihmisellä olisi hyvä olla säännöllinen harrastus. Puutöistä tykkään, mutta koska nikkarointiin ei ollut varattuna mitään tiettyä aikaa, ei sitä myöskään jäänyt.

Säännöllinen harrastus

Postilaatikkoon jaettiin Sipoon kansalaisopiston ohjelma. Selasin lehtistä ja mietin puukokurssille hakemista.

Työn onnistumisen määrää pitkälti subjektiivinen estetiikka.

Käsityökurssien joukossa oli kuitenkin myös joka toinen viikko järjestettävä hopeakorukurssi. Kurssi-paikkana oli vanha kultasepäntiike Porvoossa, mikä vaikutti mielenkiintoiselta. Ilmoittauduin, vaikka pelkäsin, ettei kurssia ehkä järjestetä, jos osallistujia ei ole riittävästi.

Syyskuun toisena keskiviikkona kiskoin kultasepäntiikkeen ovea, mutta myymälä oli sulkeutunut jo tuntia aikaisemmin. Kiersin rakennuksen löytämättä toista sisäänkäyntiä. Päätin, että kurssi oli tosiaan peruttu ja lähdin kotiin. Koska olin jo sumplinnut päivystykset ja lisätyöt pari kuukautta eteenpäin, soitin seuraavana päivänä hieman nyreissäni opiston kansliaan. Siellä ihmeteltiin tilannetta: hopeakorukurssit ovat hyvin suosittuja ja aina täynnä. Sain kurssin vetäjän nimen ja puhelinnumeron. Kuvittelin opettajan olevan iäkkäämpi, kenties eläkkeellä oleva, nutturapäinen ja ehkä vähän tiukka kultaseppä. Puhelimeen vastasi iloinen, nuori ihminen, joka ehdotti, että tulen kurssille jo seuraavalla viikolla ja neuvoi, miten pihan puolen ovi löytyy.

Puhdasta estetiikkaa

Tuon syksyn jälkeen olen käynyt Aurumissa eri kursseilla kaikkina eri viikonpäivinä, välillä kolmekin kertaa viikossa. Hopea on uskomattoman hieno metalli: sitä on mukava työstää ja jos viimeistelyyn viitsii käyttää vaivaa, pinnan saa halutessaan peilimäisen kiiltäväksi. Toisaalta minua

viehättää myös pajan ilmapiiri ja tunnelma. Kurssilaiset ovat eri ikäisiä ja eri ammateissa. Osa on tehnyt käsitöitä paljonkin, osa tulee kokeilemaan ensimmäistä kertaa.

Koruja käytetään eri syistä, esimerkiksi muistoesineenä, itseilmaisun muotona, muoti-ilmiönä, viehättävyyden lisäämiseksi tai varallisuuden merkinä. Ne eivät ole elämisen kannalta välttämättömiä. Hopea on sen verran halpa materiaali, että harrastajan tekemää hopeakorua ei voi myöskään pitää kovin suurena varallisuuden ilmauksena tai sijoituskohteena. Työn onnistumisen määrää pitkälti subjektiivinen estetiikka. Korun pitää olla kaunis, kiinnostava, tuottaa iloa tai muuta merkityksellisyyttä. Toki esimerkiksi sormuksen pitäisi periaatteessa sopia sormeen, mutta tästäkin voidaan tinkiä, jos ajatellaan, että kyseessä on pienoisveistos. Koen vapauttavana, että koru on onnistunut silloin kun siltä tuntuu, ja epäonnistumiseen ei haittaa kovin paljoa.

Toisaalta koruihin liittyy ihmiskunnan historian mittainen, kiehtova kulttuuriperintö. Aurum on Suomen vanhin edelleen toiminnassa oleva kultasepäntiike. Sen edeltäjä, >>

Vesa Kontinen sovittlemassa hopeasormukseen kartioistukoita viidelle pienelle topaasille Sipoon kansalaisopiston hopeakorukurssilla kultasepäntiike Aurumissa vanhassa Porvoossa maaliskuussa 2020. Kuva Ester Nurminen, 2020.

Kultasepät Valtteri Honkapää ja Ester Nurminen toimivat opettajina Sipoon ja Porvoon kansalaisopistojen hopeakorukursseilla. Asiakkaan tilaamaa kultasormusta kuvassa valmistava Honkapää omistaa kultasepäntiike Aurumin, jossa kurssit pidetään. Kuva Vesa Kontinen, 2020.

Kultasepäntiike A. A. Alm työllisti 1920–1960-luvulla enimmillään 27 kultaseppää, oppipoikaa, kiillottajaa ja muuta alan ammattilaista. Suomen kultasepäntiike koki vuonna 1917 ison harppauksen eteenpäin, kun Pietarin kultaseppiä Fabergén mestareita myöten pakeni vallanku-

Koru on onnistunut silloin kun siltä tuntuu, eikä epäonnistuminenkaan haittaa kovin paljoa.

mousta. Tosin Alma Pihl, Fabergén kahden hienoimman pääsiäismunan ja lähes kahden tuhannen muun arvoesineen suunnittelija, vaikei taustastaan ja työskenteli Suomeen tulonsa jälkeen Kuusankoskella kaunokirjoituksen ja piirustuksen opettajana.

Myös korukiviin liittyy valtava määrä kiehtovaa perinnettä, historiaa ja tiedettä. Niiden ostaminen netin kautta vaikkapa Pakistanissa tai Intiassa toimivalta kauppiaalta tuntui alkuun riskialttiilta, mutta aina paketissa on ollut ihan sitä mitä olen tilannutkin. Olen toki hankkinut vain halpoja kiviä, arvokasta kiveä en ostaisi näkemättä sitä. Kiviä riittää jo nyt luultavasti eläkepäiviä myöten, mutta välillä niitä on silti hauska tilailla: on aivan eri asia nähdä itse korukiven väri, kiilto ja loiste, kuin katsoa kirjan kuvaa ja tekstiä.

Tekniikat ja tulokset

Aurumin kurssilla tehdään koruja hopeasta perinteisillä käsityötekniikoilla. Useimmiten työ alkaa sahaamalla 2 millimetriä paksusta hopealevystä sopiva pala, jota sitten muokataan eri tavoin. Omana

tavoitteenani on, että jokainen koru opettaisi jotakin uutta. Matka on tärkeämpi kuin lopputulos, pilalle menneen korun hopean voi aina nakata kierrätyslaattikoon ja aloittaa alusta. Todellisuudessa varsinkin silloin, kun pitkään työn alla ollut koru on valmistumassa, opettajan apu, erilaiset virheiden korjaukset ja haamupelastukset kelpaavat jokaiselle. Vasta ihan äskettäin olen kanta-pään kautta oppinut, että on todella nopeampaa ja jopa hauskempaa joskus vain aloittaa alusta, kun huomaa pilanneensa työn poraamalla vinoon, viilaamalla väärästä kohdasta tai sulattamalla epähuomiossa jonkun pikku yksityiskohdan juottaessaan toista kohtaa.

En tee tilaustöitä, sitä varten ovat ammattilaiset. Yksi amatööriyden hienoista puolista on se, että voi pitkäänkin pohtia millaisen korun ha-

luaisi tehdä ja käyttää vaikka vuoden sen toteuttamiseen. Koska harrastelija ei voi leimata töitään, en voi myydä niitä, enkä haluakaan (katso tietolaa-tikko: Jalometalliesineiden leimat). Joskus tosin koru on vaihtunut viinipulloon tai suklaalevyyn, jos saajasta on tuntunut, että jotain pitää antaa vastalahjaksi. Suurin osa tuotoksista on puolisolla, joka on uskollisesti käyttänyt jokaista saamaansa korua ainakin kerran.

Aurumissa on tarjolla täysi valikoima kultasepän työkaluja. Kurssilaiset saavat käyttää käytännössä kaikkia tarvitsemiaan työkaluja. Osa välineistä, kuten tietyt vasarat, iso heittoaprssi ja kulunut, mutta erittäin toimiva puinen vetopenkki, ovat kymmeniä tai jopa sata vuotta vanhoja. Parempia kuin kaupasta nykyisin saa.

Jalometalliesineiden leimat

Suomessa myytävissä kulta-, hopea-, platina- ja palladiumtuotteissa on oltava vähintään kaksi leimaa: pitoisuuden ilmaiseva pitoisuusleima sekä nimileima tai tarkastusleima. Jalometallituotteessa voi olla myös esimerkiksi vuosileima ja paikkakuntaleima. Alle gramman painoisia kulta-, palladium- ja platinatuotteita ja alle kymmenen gramman hopeatuotteita ei tarvitse leimata.

Nimileiman myöntää jalometallituotteita markkinoille saattavalle yritykselle hakemusta ja maksua vastaan Tukes. Niinpä yksityishenkilö ei voi laillisesti valmistaa myyntiin yli 10 g painoisia hopeaesineitä.

Jalometallituotteiden leimaus alkoi Suomessa 1600-luvulla. Leimat auttavat vanhojen korujen ja esineiden ajoituksessa ja tekijän tunnistamisessa.

Lähde: Tukes (<https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/jalometallituotteet-korut-jakellot/jalometallituotteiden-leimat>)

Olen kuitenkin vähitellen hankkinut viiloja, pihtejä, poran teriä ja muita pieniä työkaluja myös itselleni. Niihin tulee yllättävän henkilökohtainen suhde, ainakin parhaisiin. Luku-toukkana olen myös ostellut alan kirjallisuutta, vaikka käsityötä ei kirjasta lukemalla kovin paljoa opi.

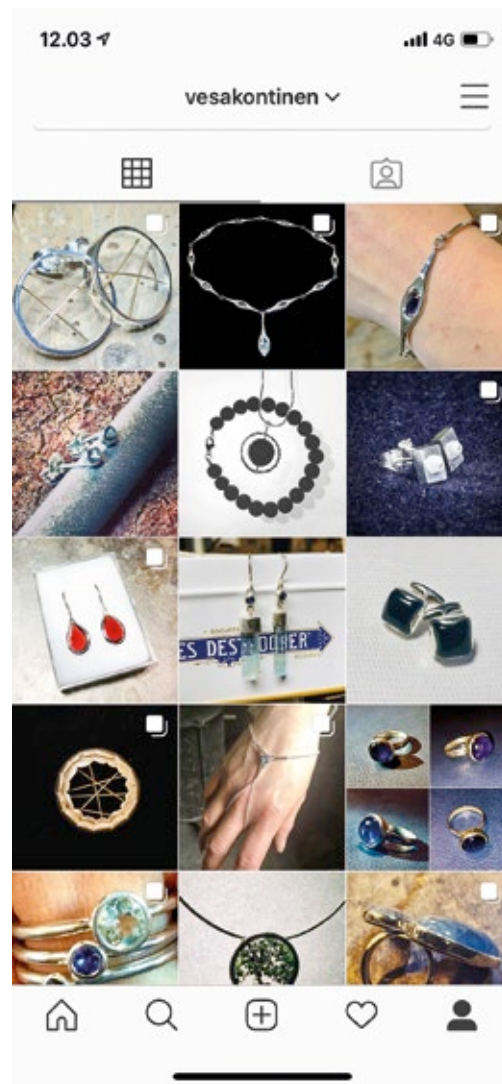
Korukivien istuttaminen on periaatteessa yksinkertaista: tavalla tai toisella siirretään metallia kiven ympärille niin, että se pysyy paikallaan. Siihen yksinkertaisuus loppuukin. Vaativimpiin istutustekniikoihin ei minulla ainakaan vielä riitä osaaminen eikä käden ja silmän koordinaatio. Toistaiseksi ainakin oman arvioni mukaan työni ovat kuitenkin vuosi vuodelta kehittyneet.

Haparoivaa työn jälkeä voi selittää sillä, ettei oikein näe. Selitystä käytetään aktiivisesti. Koska oikeastikin työ sujuu paremmin, jos näkee mitä on tekemässä, olen päättänyt hankkimaan ensin luuppilasit ja sitten käytetyn stereomikroskoopin. Mikroskooppi toki löytyisi pajalta muutenkin, mutta on kiva kun omalla työpöydällä on kaikki tarvittava. Työvälineisiin kuluttamallani rah summalla saisi ehkä mopon, mutta ei kovin kummoista moottoripyörää.

Aurumin porukka

Ensimmäisen kurssini opettaja Ester Eriksson on nykyisin Ester Nurminen, edelleen huumorintajuinen ja äärimmäisen taitava opettaja, lahjakas kultaseppä ja suunnittelija. Aurumin omistaja Valtteri Honkapää on filosofinen elämäntapakultaseppä, jonka kanssa välillä jutellaan syntyjä syviä. Jatkamalla kansalaisopiston kurssien perinnettä Aurumissa – käytännössä avaamalla ”olohuoneensa” kurssilaisille – hän on mielestäni tehnyt palkitsemisen arvoisen kulttuuriteon ja eräänlaista jatkuvaa ruohonjuuritason mielenterveystyötä. Filigraanitoita opetti Ella Jumisko ja lamppuhelmien pyörittämistä lasihelmitaikuri Alva Henriksson.

Joskus väitetään, että kurssilla tehdyt korut ovat pois ammattilaisten myynnistä. Todellisuudessa perehtyminen alaan lisää kiinnostusta koruihin ja käsityön arvostusta ja tuottaa uusia, kenties välillä vaativia-kin asiakkaita.

Osa harrastusta on aikaansaannosten kuvaaminen ja kuvien julkaiseminen Instagramissa. Korujen kuvaaminen on joskus hankalaa niiden pienen koon ja erilaisten heijastusten takia. Myös erilaiset virheet näkyvät lähikuvassa suurennettuina.

Töistä on hauska saada palautetta. Erityisesti sykähdyttää, jos ihan oikea kultaseppä tykkää tekemästäni korusta. Tili löytyy Instagramista nimellä vesakontinen. Kuvakaappaus Vesa Kontinen, 2020.

Muihin kurssilaisiin tutustumisen on ollut hieno juttu tässäkin harrastuksessa. Samat ihmiset pyörivät eri kurssilla, ja välillä tulee uusia mukaan. Työskentelyn ohessa jutellaan paljon esimerkiksi hevosista ja koirista. Viikonloppukurssilla käydään syömässä lounasta jossakin Porvoon mainioista ravintoloista tai katetaan piknik pajaan. Pienet, hyödyttömät metallityötkin voivat temmata mukaansa! ■